

Durmuş Hocaoğlu

Öğretmenlik'teki Kriz Üzerine Düşünmek: I

Yeniçağ., "Analiz" ., 17 Eylül 2007, Pazartesi., s.08
"Analiz" Sıra No: 569; 2007-084; Eylül-06

YENİÇAĞ

Öğretmenlik mesleğinde bir kriz var, hem de çok büyük; ancak, bu, münhasıran *öğretmenliğin krizi* değil, daha büyük bir problemler kümesinin, bir yandan, ilköğretimden üniversiteye dek eğitim-öğretimdeki, diğer yandan da istihdam politikalarındaki krizin bir versiyonu, patlayarak bir cerahat gibi ortalığa saçılan bir yansımasıdır. Bu sene içerisinde dünyanın ilk beşyüz üniversitesi arasına nihâyet beş adet Türk üniversitesinin de girmiş olmasını tek başına yeterli bir sıhhat alâmeti olarak kabûl edip de yanılmayalım; akademik hayâtın krizinden değil - onun da ayrı 'sorun'ları var ammâ, biraz daha farklı bir mevzûdur bu - üniversite öğretimini, yâni "yüksek tahsil" in krizinden bahsediyorum. Yine, üniversite sayımızın son yıllarda adetâ bir indifâ şeklinde artmasını da başka bir sıhhat alâmeti olarak kabûl edip bir de bundan dolayı yanılmayalım; hele bu ikincisi, hiç mi hiç hayra alâmet olmadığı gibi, mes'elenin kronikleşip bir krize dönüşmesinin en büyük kaynaklarından birisini de teşkil etmektedir.

Fakat, üniversite öğretimindeki kriz de münhasıran 'üniversite öğretimindeki kriz' olmayıp, umûmen bilim ve öğretim anlayışımızdaki bir krizin bir yansımasıdır ve o da kısaca şudur: Sağlam ve sıhhatli bir felsefesi bulunmayan eğitim ve öğretim 'anlayışımız' - buna ne kadar 'anlayış' denebilirse - asıl olarak, *umûmî ve kitlevî* bir hedefe müsteniddir: Mümkün olduğu kadar çok kişiyi *vasat, derinliksiz, umumî, sathî ve formel* bir tahsilden geçirmek; böylece bol miktarda *okur-yazar ve diplomalı* yetiştirmek üretiyle Batı ile aradaki mesâfeyi kapatmak.

Tepeden tırnağa yanlış, öylesine yanlış ki, doğru olan hiçbir tarafı yok! Çünkü gerçekte, bir kere, kaliteyi arkaya, kantiteyi öne alan, *vasat, derinliksiz, umumî, sathî ve formel* bir tahsil, *vasat, derinliksiz, umumî, sathî ve formel* insan yetiştirir ve bununla da aradaki mesâfe kapanmaz, hattâ daha da artar bile. Konuya ehemmiyetine binâen temas eden M. Turhan, "*Umumî bir cemiyetin, garplılaştırma hareketi esnasında karşılaştığı tehlikeleri belirten bir yazısında Amerika'nın tanınmış antropoloji âlimlerinden Margaret Mead, bu hususta umumî tahsilin rolüne de temas etmektedir. Ona göre, umumî, sathî, formel bir tahsil sayesinde ümmî bir cemiyetin kalkındırılabilceğini zannetmek hatâdır; çünkü garp modeli formel, mücerred bir tahsil görmüş bir iptidaî, nihayet okur yazar bir iptidaiden başka bir şey olamayacaktır*" dedikten sonra, Margaret Mead'den şu iktibasta bulunmaktadır[1]:

"Bu şekilde tahsil görmüş bir iptidaî, medenî âlemde hâlâ çok aşağı bir mevki işgal edebilmektedir. Gerçi ütöplast uzaktan, iptidaî cemiyetlerde köylerin baştan başa çöplük ve müzahrafatla dolu olduğunu düşünerek bununla müteselli olmaksayda, mahallinde

araştırmalarda bulunan antropolog, bu nevi alelâcele verilmiş bir terbiye ve tahsilin sadece “yarı insan” yetiştirmekten başka bir şeye yaramadığını pekâlâ biliyor.”

Burada M. Mead’in “iptidâî” kavramı ile, Batı medeniyetinin – yâni modernitenin - dışında kalan herkesi ve bununla, uç aşağı-beş yukarı, benim *vasat, derinliksiz, umumî, sathî ve formel* insan olarak tarif ettiğim insan tipini kastettiğini belirterek devam edelim.

İkincisi de, yaygınlaştırılmış bir eğitim-öğretim seferberliğinin, ancak sınaîleşmiş toplumlarda bir değer ifâde ettiğinin anlaşılamamış olmasıdır. Bundan on yıl önce kaleme aldığım kısa bir makalede dile getirmeye çalıştığım gibi[2]:

Eđer eğitim üzerine filozofca dūřünebilirse farkedilecektir ki, **Eđitim** ile **Sınaîlik** arasında çok yakın bir karşılıklı ilişki ve bağlantı vardır. şöyle ki: Gerçek anlamda bir “**eğitim**” ve “**okur-yazarlık**”, ancak bir “**sanayi toplumu**”nda bir fonksiyon icra etmekte, bir “hayat ve var-olma tarzı” halini almakta; sınaîleşmemiş bir cemiyette ise okuma-yazma’nın fonksiyonelliği (iř-görmesi, işlevi) çok sınırlı kalmakta, bu sebeple, böyle bir cemiyet içerisindeki sosyal münasebetler düzeninde, öğrenilen “okuma”, uygulama alanı olmayan lüzumsuz bir “**zenaat**” olmaya mahkûm olmaktadır. Beri yandan, gerçek bir eğitim de sınaîleşmeyi, kültürü, refahı arttırmaktadır. Bütün sanayi ülkelerinde aynı zamanda okuma-yazma’nın çok yaygın, eğitim ve kültür düzeyinin çok yüksek, bilim ve fikir hayatının çok canlı ve parlak oluğu, eğitim, okuma ve sınaîleşme arasındaki “karşılıklı ilişki” (co-relation) için en somut kanıttır.

★ ★ ★

Dedim ya; bu mes’ele benim “işim”, o sebeple de benim için bir yazı konusu olmanın ötesine geçen bir mânâ ve ehemmiyeti var; hazır gündemde yer almışken biraz deşmek gerek.

[1] Mümtaz Turhan., *Kültür Değişmeleri.*, M.E.B. Yay., İst., 1969., s.384;

[2] Durmuş Hocaoğlu., “Felsefesiz, Ekonomikasız, Verimsiz, İdeolojik, “Zoraki” Eğitim Üzerine”., *Bilgi Çağında Eğitim.*, Yıl: 4, Sayı: 10., Nisan-Mayıs-Haziran 1997., Ankara., s.7

